

Potovanje skozi goro

Zgodba dveh jam

To bi morala biti zgodba jame, v katero smo matičarji¹ zadnja leta vložili največ truda: Renejevega brezna. A ker smo raziskovalci Reneja v iskanju preprostejše poti v njegove globine »po nesreči« raziskali novo *tisočmetrco*, vas bom popeljala po poteh raziskovanja obeh jam. Za zdaj še dveh *tisočmetrc*, ki se jima kmalu obeta povezava v enotni sistem. Skozi pripoved vam bom približala načine, kako se jamarji spopadamo s »temno stranjo« gorovij – podzemljem.

Renejevo brezno – odpravarški pristop

Predstavljajte si, da je pred vami dvodnevni vzpon na visoko goro, ki zahteva uporabo vrhne tehnike, plazenje in plezanje skozi ozke razpoke, kanjone in prelaze. Gora je mrzla, mokra, brez življa in ne nudi nobenih naravnih zavetij. Povrh vsega na njej ni signala ali drugega človeka, popkovino civilizacije ste prerezali ob odhodu iz baznega tabora. Ko dosežete vrh, morate

najti in opremiti pot v dolino po drugi strani gore. Pot morate hkrati izmeriti in narisati. Vso opremo in hrano ves čas nosite s seboj, gora vam nudi le vodo. Zdaj goro zasukajte navznoter, ji odvzemite sonce in dodajte kilometrsko kamnino vsenaokrog. Dobrodošli v Renejevem breznu!

Renejevo brezno je s svojo nedostopnostjo, globino in zahtevnostjo precejšen logistični zalogaj, ki zahteva organizacijo večdnevni odprav. Do vhoda v jamo na odročnem delu Kaninskih podov hodimo kar štiri

Prostorna brezna z vmesnimi ožinami nas popeljejo vse do 1100 metrov globine, kjer se začne zahtevnejši del jame.

Foto: Uroš Kunaver

¹ Člani Društva za raziskovanje jam Ljubljana.

Končni sifon
(Copacabana) na globini
1240 metrov ob nizkem
vodostaju. Ob visokih
vodah je dvorana
potopljena.
Foto: Matej Blatnik

Ekipa Rene pred
vstopom v jamo
Foto: Matej Blatnik

do pet ur. Da bi dosegli trenutno dno jame, nas čaka še dobrih dvanajst ur aktivnega potovanja skozi jamo, ob predpostavki, da pot skozenjo že poznamo. Prostora za improvizacijo ni in prav vsak kos opreme mora biti na mestu. Zato se naše odprave začnejo že nekaj tednov prej s skrbnim načrtovanjem in sestavljanjem seznama opreme. Ključna omejitev jamskih raziskav je energija. Bodisi za napajanje utrujenih teles raziskovalcev ali elektronske opreme. Zato vedno znova iščemo učinkovitejše in vzdržljivejše akumulatorje ter ugodnejše oblike hrane. Ste se kdaj vprašali, koliko hrane pojedete v šestih dneh? Šestdnevna odprava s petimi člani zahteva dvanajst kilogramov

suhe hrane. Pri tem je pametna ura pokazala, da jamar porabi do 5000 kcal na delovni dan! Dodajte spalno vrečo, podlogo, kuhalnik, plin, vrv, vrtalnik, akumulatorje, pritrdišča, vponke, merilni komplet ... Na koncu v transportni torbi ostane le malo prostora za osebne potrebščine, ki so skrčene na obvezno prvo pomoč, puhovko, rezervno majico in nogavice ter zobno ščetko.

A sanje o presežkih premagajo ovire. Sveti gral raziskav je najti podzemeljsko pot vse od kaninskih vršacev do doline, v našem primeru to pomeni povezati Reneja z že dolgo poznano jamo Mala Boka, ki se zažira v nedrja kaninskega masiva blizu dobro poznane slapu Boka. Med prvotnimi raziskovalci je dolgo tlela želja potopiti se v končni sifon na globini 1240 metrov. Prvi potop do 10 metrov je bil izveden leta 2011. Potrdil je, da se sifon nadaljuje. 2014 mu je sledil tehnično izjemno zahteven potop do osupljive globine 82 metrov, kjer sifonu še kar ni bilo videti konca. S tem je jama postala druga najgloblja pri nas. Sočasno smo mlajši raziskovalci želeli najti dosegljiv prehod po kopnem, zato se nas je pet podalo na šestdnevno odpravo v kaninske globine.

Vendar kako vedeti, ali se jama nadaljuje? Moder pregovor pravi, da se jame ne končajo, le jamarji *scagajo*. V praksi sledimo znamenjem, ki kažejo, da se bo jama nadaljevala, četudi ne vidimo očitne poti naprej. Jame s spodnjim in zgornjim vhodom imajo značilno močan prepih. Zrak se zaradi temperaturnih razlik ob obeh vseh in toplote same Zemlje premika skozi jamo – pozimi navzgor, poleti navzdol. V Renejevem

breznu veter ves čas brije okoli premraženih jamarjevih ušes, dokler se kar naenkrat, malo pred končnim sifonom, ne izgubi. Dobra taktika, ki smo jo ubrali tudi mi, je torej slediti prepihu, kar nas je pripeljalo do plezanja v kaminih.

Na prvi odpravi smo bili še zelenci. V jamo smo vzeli preveč hrane in odvečne opreme, zaradi česar smo s seboj mukoma tovorili do tri zajetne transportne vreče na osebo. Jame nismo dobro poznali, zato smo se v labirintu podorov, ozkih prehodov in navpičnih stopenj večkrat izgubili. Tako smo do dna potrebovali kar pet ur več, kot jih potrebujemo danes. A vseeno smo odkrili, kam pobegne ves prepих – v temne višave dvorane, tako velike, da ji naše luči niso videle konca.

Čez leto dni smo se vrnili malo manj zeleni, z optimizirano prtljago in bolj izoblikovanimi cilji. Tehnično smo preplezali 30 višinskih metrov do stropa velike dvorane, ki smo jo našli na prejšnji akciji. In tu smo našli sanje – horizontalne fosilne rove, ki jih je voda izoblikovala tisoče let nazaj, preden je izdolblja današnje nižje ležeče poti. Geološko mlajša dvorana pa je pozneje presekala rov, ki se danes v dvorano odpira na dveh straneh.

Gorvodni rov vodi nazaj proti že znanemu. Zanimal nas je zaradi možnosti povezave z višjimi deli. To bi nam znatno olajšalo in skrajšalo dolgotrajno popotovanje do mesta raziskav. Upali smo, da bomo pot v dolino našli dolvodno, v fosilnem rovu, ki se nadaljuje neposredno proti končnemu cilju, Mali Boki. Prostoren rov, po dnu prekrit z mivko in z znaki

prepiha, nas je vodil malo gor, malo dol, večino časa »peš«, brez potrebe po vrvi. Ustavil nas je šele čas in odpravo smo zaključili pred manjšo stopnjo, ki je vodila navzgor.

Nova odkritja so nas spodbudila in vrnili smo se že čez dober mesec. Ponovno za šest dni. A tokrat nam jo je zagodla jama. Gorvodno smo se ustavili na podornem stožcu na dnu ogromnega kamina. Če obstaja pot do znanih delov, ki bi potovanje v globine skrajšala na polovico, bo treba do nje premagati dobršen del kamina. Dolvodno, kjer smo se nadejali sprehajanja do doline, pa nas je ustavil ogromen podor. Ker nismo našli poti skozenj, smo ga poskušali obiti; tudi zato, ker so podori lahko izjemno nevarni. Med prerivanjem skozi labirint skalnatih blokov, ki dostikrat skorajda kršijo pravila težnosti, je dovolj destabilizacija enega kamenčka, in raziskovalec lahko ostane za vekomaj ujet v kamnitem primežu. Zato smo povsod, kjer so se v rovu pred podorom odpirale stranske možnosti, raje plezali tehnično.

Delo smo nadaljevali novembra 2016. Našli smo kar tri ravni fosilnih rovo, drugega nad drugim. Vsi so se končali na istem mestu – podor je visok kar 80 metrov! Na najvišji točki, 100 metrov nad prvim fosilnim rovom, pa smo zaslutili možnost nadaljevanja. A spet nas je ustavil čas.

Brezno rumenega maka (P4) – jurišni pristop

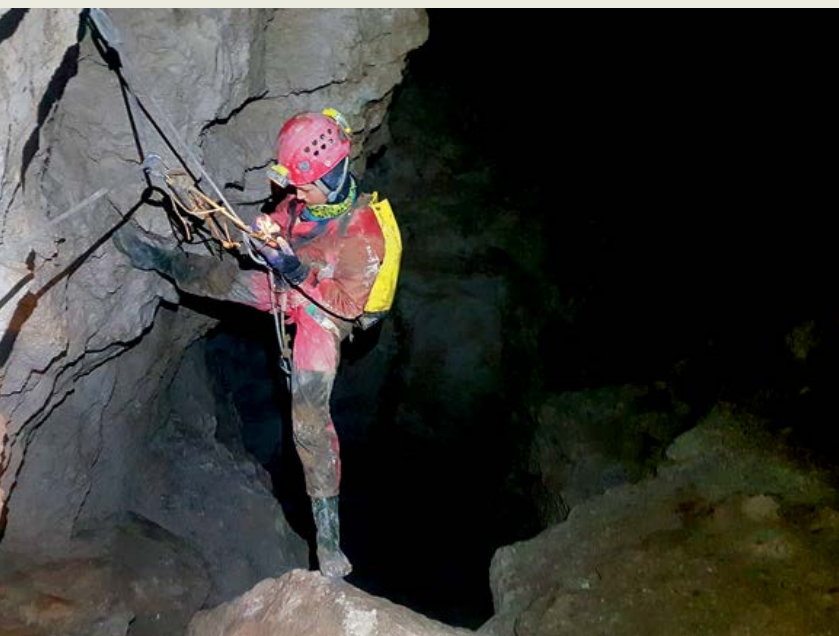
Naša pripoved se bliža sedanjosti in nepričakovanemu zasuku zgodbe. Logistična zahtevnost večdnevni operacij nas je navedla k razmišljanju o bližnjici.

*Bivak v novih delih jame
Foto: Matic Di
Batista*

Prostorni fosilni rovi

Foto: Jaka Flis

Malce bližji dolini in 200 višinskih metrov niže smo že nekaj časa občasno raziskovali jamo P4 ali Brezno rumenega maka. Jama se je »odprla« poleti 2016: prekopali smo se skozi ožine, »padli« v brezna večjih dimenzij in na dnu Belega cveta, brezna, globokega 100 metrov, dosegli globino 650 metrov. Po zadnji akciji v Renejevi jami smo sklenili, da bomo energijo preusmerili v iskanje povezave med Renejem in P4. To bi namreč močno skrajšalo in olajšalo odprave.

Akcije v P4 so bile enodnevne, dolge od 12 do 20 ur. Ni bilo udobnega bivaka in možnosti počitka, a hkrati je odpadlo vse težaško tovorjenje spalnih vreč, hrane in drugega. Beli cvet se je na dnu zaprl, a uporabili smo preverjeno metodo iskanja prepriha in na sredini brezna našli dve okni. Eno v smeri proti dolini, drugo proti Reneju.

Med novoletnimi počitnicami smo organizirali tabornjenje na Kaninu. Spali smo v jamarskem bivaku sredi Kaninskih podov, različne ekipe pa so vsak dan hodile v jamo. Člani so se izmenjevali, trije pa smo šli v jamo kar trikrat v petih dneh. *Prežimarili*² smo več kot dva kilometra in pol in pri tem uresnili svoje sanje. Raziskovali smo pretežno v smeri proti Reneju. Jama tu močno spremeni značaj. Prišli smo v mlado, močno razpadajoče območje, polno podorov in padajočega kamenja. Sprva zanikrni, blatni in majhni rovi so se počasi odpirali, se dvigali in spuščali ter nas pripeljali v dvorano velikosti 20 krat 20 metrov. Vedno bliže smo bili Reneju in v povezavo so bili položeni vsi naši upi. Zato nas je razplet zgodbe toliko bolj presenetil.

² Žimarjenje je žargonski izraz za vzpenjanje po vrvi z uporabo vrvne tehnike (SRT – Single Rope Technique) – vzpenjanje s prižemami.

Tik nad magično tisočmetrco. Merjenje jame zahteva potrpežljivost in natančnost. Laserski merilci in dlančniki olajšajo postopek – še nedavno tega so se jame merile z metrom, kompasom in naklonomerom. Foto: Matic Di Batista

Slovenske tisočmetrce

Jama	Lokacija	Globina (m)	Dolžina (m)
Čehi 2	Planota Goričica	1.505	5.536
Renejevo brezno	Kaninski podi	1.322	5.847
Sistem Mala Boka – BC4	Od Kaninskih podov do Bovške kotline	1.319	8.168
Sistem Črnelskega brezna	Planota Goričica	1.247	12.307
Vandima	Planota Goričica	1.182	2.500
Prvi sistem Moličke peči	Dleskovška planota	1.131	3.871
Brezno rumenega maka	Kaninski podi	1.002	1.844

Pet najdaljših

Jama	Lokacija	Globina (m)	Dolžina (m)
Sistem Migovec	Zaledje Tolminke	972	37.200
Sistem Postojnska jama	Pivška kotlina	115	24.120
Sistem Kačna jama	Divaški kras	280	15.181
Predjamski sistem	Pivška kotlina	143	13.092
Sistem Črnelskega brezna	Planota Goričica	1.247	12.307

V kotu dvorane smo zaslutili črnino. Previdno smo se ji približali, strah nas je bilo konca. Ko smo po blatnem pobočju skotalili prvi kamen, pa so nam srca zaigrala. Kar nekaj časa se je odbijal, nekaj sekund letel in se spet odbil. Ko smo že pozabili, da smo ga vrgli, pa buuuuuuuuuuuuum. Odmev kot še nikoli poprej. Našli smo brezno, globoko kar 200 metrov! Prežemal nas je strah pred neskončno odmevajočo praznino. Odmeva temine, kakor smo poimenovali najdbo, saj je občutek ranljivosti ob vsakem odmevu padlega kamna kljub izkušnjam neopisljiv. Na dnu brezna so meritve pokazale 860 metrov globine. A naše sreče še ni bilo konec!

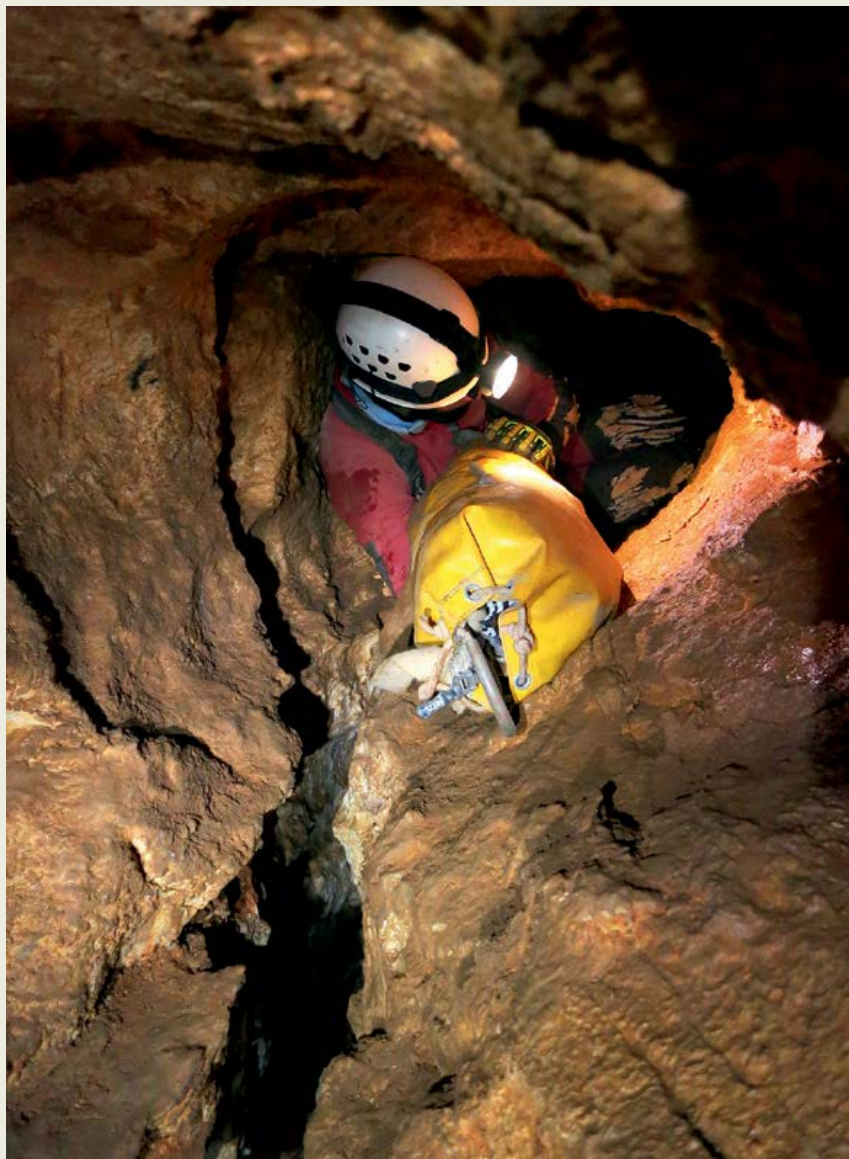
V kotu dvorane smo našli malo, mokro in krušljivo brezenice, ki je po 10 metrih zavilo in se, glej ga zlomka, nadaljevalo. Zmanjkalo nam je opreme in prepustili smo ga zadnji akciji. Že čez dva dni smo se vrnili. Boleče mišice še niso popolnoma okrevale in vzdušje je bilo napeto. V tišini smo dosegli dno Odmeva temine in začeli opremljati novo brezno. Do samega spusta se nismo zavedali, da veličastnim odkritjem še ni konca. Šele ko je prvi jamar obvisel na koncu prekratke vrvi, luč pa ni osvetlila drugega kot temo, smo začeli slutiti obsežnost novega prostora. V gromozansko dvorano Infinitum smo prišli skozi luknjo v stropu 40 metrov nad tlemi. Dolga je vsaj 60 in široka 40 metrov. Na dnu pobočja so meritve pokazale 970 metrov! In tam, neverjetno, ampak res, slutnja brezna! Kamen je padal. Upanje je naraščalo in cmok v grlu je bil vedno večji. Mar bo res »padla« *tisočmetrca*?!

V tistem trenutku smo se vsi zavedali, da arbitrarno določena magična meja nima prav nobenega pomena. A človek si rad postavlja mejnike in kljub zavedanju, da je med 999 in 1000 zgolj korak (oziroma skok), so bili občutki ob dosežku čudoviti. Na dnu zadnjega brezna smo v mokri razpoki dosegli globino 1002 metra. Bilo nam je dovolj, naprej nismo rinili. Površje je bilo kilometer nad nami in čakal nas je dolg vzpon.

Adrenalin nas je gnal v preseganje lastnih meja. Otelo smo ure in ure ponavljali nešteto krat ponovljene gibe. Sem ter tja se je zaslišal stok, ko so pekoče mišice prebudile možgane. A ko smo čez šest ur pogledali v zvezde in malo pozneje z ekipo s površja odprli šampanjec, je bilo zadovoljstvo vredno vseh bolečin. In ni minila noč, ko smo že hlepeli po še.

Kam naprej?

Meritve so pokazale, da nas do povezave z Renejem loči dobrih 30 metrov. Nadaljevanj je mnogo, a vsa zahtevajo nekaj truda (tehničnega plezanja). Fosični rovi, ki se odpirajo v temnih sencah Infinituma, obljublajo dolino. V želji, da bi lahko preselili bivak iz Reneja v P4 brez mukotrnega ovinka po površju, nam ne uide še nekaj jurišnih akcij. Ne bo lahko. A izmuzljiva iluzija preseganja meja nas žene naprej. V temnih globinah podzemlja smo našli svoj raj in nekoč bomo ujeli zvezde. ●

Neprijetne ožine v prvih 100 metrih globine Foto: Lovel Kukuljan

Sreča ob odkritju nove tisočmetrce Foto: Matic Di Batista

